

Doktori (PhD) értekezés tézisei

**Anyák a rabszolgaság után:
Az anyaság lehetősége és lehetetlensége afroamerikai
írók 1980 utáni prózájában**

Lénárt-Muszka Zsuzsanna

Témavezető: Dr. Bülgözdí Imola

DEBRECENI EGYETEM

Irodalom- és Kultúratudományok Doktori Iskola

Debrecen, 2021

A. Az értekezés célkitűzése, a téma körülhatárolása

Az értekezés célja egy eddig kevésbé feltérképezett kortárs amerikai irodalmi terület kutatása: az anyaság reprezentációit vizsgálom afroamerikai női szerzők 1980 utáni prózai műveiben elsődlegesen a fekete feminizmus és az Afropesszimizmus keretén belül (a traumaelmélet, interszekcionalitás, és anyaságkutatások kiegészítő elméleti kereteit is felhasználva), azt elemezve, hogy a rabszolgaság hosszan tartó következményei milyen hatással vannak a korai anyai testi élményekre. Az afroamerikai nők által írt irodalomban rendszeresen felbukkan az anyaság problémája, gyakran a testet, a testi folyamatok megélését, a gyerekvállalással kapcsolatos döntéseket, dilemmákat, vagy az anyaság traumatikus voltát helyezve középpontba. Érvélem szerint az elemzett, 1980 és 2011 között megjelent, általam *anyaszövegeknek* (*mothertext*) nevezett regények és novellák—Alice Walker: „The Abortion” (1982), Sherley Anne Williams: *Dessa Rose* (1986), Sapphire: *Push* (1996), Kalisha Buckhanon: *Conception* (2008), Danielle Evans: „Harvest” (2010), és Jesmyn Ward: *Salvage the Bones* (2011)—az anyaság lehetőségének és lehetetlenségének kettősségére világítanak rá és azt vizsgálják, hogy a hátrányos helyzetű, gyakran fiatal, fekete, biológiai anyák hogyan élik meg az anyává válás és a korai anyaság testi aspektusait.

A bevezetőben bizonyítom, hogy a nőiség és anyaság a fehér feminizmus keretein belül is kulturálisan problematikus fogalmaknak számítanak: az anyaság mind társadalmi, mind egyéni szinten sokat vitatott tapasztalásként és intézményként tétéleződik a szakirodalomban, azonban a közbeszéd és a tudomány is a fehér anyai tapasztalatot privilegizálja és pozicionálja univerzálisként. Kontextusba helyezem a fekete nőket és anyákat érintő nehézségeket, majd bemutatom a fekete anyaságról alkotott főbb elméleteket és a fekete anyák jellemző reprezentációit, ami kiemeli a választott korpuszom újszerűségét. Áttekintem a fekete anyaság történetét a rabszolgaságtól kezdve, mivel az kitörölhetetlen kulturális traumát hagyott maga mögött, és a női rabszolgák helyzetének ismerete nélkül lehetetlen felfejteni bizonyos kulturális

utalások mögöttes tartalmait. A fekete nők az Egyesült Államokban tárgyként, gazdasági eszközként, állatként, valamint látvány(osság)ként jelentek meg a kulturális tudatban. Bemutatom a fekete nőkről alkotott, sztereotípiákká rögzült, ún. kontrollt fenntartó képeket (Collins, *Black Sexual Politics* 350), azaz fiktív kulturális narratívákat, amelyekben közös motívum, hogy a fekete nőt alkalmatlannak festik le egészséges, jó állampolgárok nevelésére, és azt sugallják, hogy az egész rassz feltételezett erkölcstelensége az ő természetéből és viselkedéséből fakad. Az afroamerikai anyák tehát a többségi anyákhoz, valamint a többi, USA-beli kisebbséghez képest is egyedi helyzetben vannak.

Mivel a választott művek alkotta korpusz az 1980-as évektől datálódik, a bevezető jellemzi az 1980 utáni fekete feminista elmélet, kritika, és próza korpuszainak szociokulturális és irodalmi kontextusát, ill. az azt megelőző évtized tabudöntőgető jellegét is bemutatja. Az 1970-s években egyre inkább erősödő feminista tendenciáknak köszönhetően az anyaság testi aspektusairól szóló diskurzus a 80-as évekre már bevetté vált. Különböző társadalmi, kulturális, politikai és akadémia tényezőknél köszönhetően nemcsak a fősodorbeli irodalom és tudomány alakult át a 80-as évekre, hanem—részben a fekete polgárjogi mozgalmaknak és a fekete művészeti mozgalomnak köszönhetően—a fekete feminista irodalomelmélet és irodalomkritika is jelentős változásokon ment keresztül. Ezek a változások kölcsönhatásba léptek a fekete női irodalom 70-es években kezdődő erősödésével is. A 80-as évek anyaközpontú irodalma ennek az erősödésnek köszönhetően vált egyre népszerűbbé, újdonságot jelentett azonban, hogy egy addig kevésbé ismert szereplőt—a fekete anyát—szólaltatta meg. A fekete nők által, fekete nőkről szóló, nő- és anyaközpontú szépirodalom történetét és jellemzőit bemutatva elhelyezem az elemzett korpuszt a fekete női írói hagyományban, bizonyítva azt, hogy bár az 1980 előtti fekete női irodalom is reflektált a fekete nők és anyák társadalmi helyzetére és élményeire, kevésbé állította középpontba a korai anyaság testi vetületeit, mint az értekezésben elemzett művek. A korábbi anyaközpontúságot—amely a főszereplő anyjával való viszonyát és az anya

örökségét tematizálta—felváltotta magának az anyának a központi szerepbe állítása: az elemzett művek tehát a fekete női szereplők anyává válásának testi és lelki terheit és az azokkal való megküzdési stratégiákat vizsgálják.

Bár a műveket felölelő időintervallum meglehetősen tág, a tematikus fókusz tehát szoros: mindegyik regény és novella az anyaság testi vetületeinek megélését tárja fel korábban már többszörösen traumatizált fekete nők sorsán keresztül. Az anyaságot vagy a rabszolgaságban, vagy annak utóéletében helyezik el, társadalmi, családi, ill. nőgyógyászati erőszak, valamint testi, érzelmi, és szexuális abúzus közepette, annak érdekében, hogy megvilágítsák a rabszolgaság intézményének utórezgéseit és a továbbra is jelen lévő rasszizmus által okozott, folytonos traumát. Mindeközben a szerzők újraértelmezik a fekete nőket érintő, rasszista sztereotípiákat és előtérbe helyezik a női szolidaritást. Ugyanakkor a fekete női történetek elhallgatásának és szubjektivitásuk megtagadásának következményei nemcsak tartalmi elemként, hanem hiányként is megjelennek: bár a cselekmény sok esetben a főszereplő terhességére vagy szülésére épül, kevés boldog anyát találunk ebben a korpuszban. Ahogyan a tradicionális amerikai rabszolgatörténetekben gyakran előforduló anyai szenvedés és az anya-gyermek kapcsolat megbontása gyakori elem, úgy az elemzett művekben is gyakori az anya és a gyermek közötti kötődés megszakadása, megszakítása. A regények és novellák a trauma mellett az anyaság gyógyító, helyreállító potenciálját is vizsgálják. A rabszolgaság kollektív traumájára az anyaság tematizálásán és a rabszolgaság közvetett vagy közvetlen megidézésén keresztül szándékoznak reflektálni, kétségbe vonva ezzel a fősodorbeli, fehérközpontú történetírás perspektíváját is. Céljuk a fekete anya kulturális mesternarratívájának felbomlasztása és újraalkotása, azzal a szándékkal, hogy hozzájáruljanak a fekete anyaság évszázados traumájának gyógyításához.

B. Az alkalmazott módszerek vázolósa

Az elemzett korpusz rövid bemutatása után az elméleti keretet taglaló fejezet következik. A korai, traumatizált, testi, biológiai anyaság trópusának értelmezése érdekében reflektálok arra, hogy fekete feminista elméleti szakemberek hogyan viszonyulnak a fekete anyaság kérdéséhez, és áttekintem, hogy az afroamerikai tanulmányok (*Black studies*) hogyan értelmezi az anyaság fogalmát, főképp az 1970-es éveket követően.

Az afroamerikai tanulmányokon belül régóta ismert az az elképzelés, miszerint a rabszolgaság amerikai intézménye (annak 19. századi eltörlésének ellenére is) nagy hatással van a jelenre; ennek legjelentősebb képviselője az *Afropessimizmus*nak nevezett interpretációs keret, ill. metaelmélet (Wilderson, *Afropessimism* 14), amely a feketeséget ontológiai állapotként értelmezi. Orlando Patterson a rabszolgaságot olyan állapotként írja le, amely a rabszolga tartós, erőszakos alávetésén és megalázásán nyugszik, ill. magába foglalja a rabszolga saját felmenőitől és leszármazottaitól való jogi, származási, és kulturális elidegenítését szándékos és erőszakos módokon (13). Patterson, valamint Hortense Spillers és Saidiya Hartman elméleteire támaszkodva Frank Wilderson a rabszolgaság fogalmát újraértelmezve azt állítja, hogy annak jelentése túlmutat egy egyszeri, lezárt eseményen, tapasztaláson, vagy az alávetettségnek egy olyan állapotán, amelyben bárkinek része lehet, hiszen a kényszermunka és a mozgásszabadság korlátozása önmagában még nem meríti ki a gyarmati rendszer konceptuális alappilléreinek lényegét. Ehelyett, Wilderson értelmezésében a rabszolgaság—tehát szerinte tkp. a feketeség— az ontológiából való kivetettség tartós állapota (Wilderson, *Red, White and Black* 18). A fekete egyén Wilderson szerint társadalmi értelemben halottnak számít, társas kapcsolatait nem írhatóak le a relationalitás hagyományos jelentésének segítségével (18). Hartman szerint a rabszolgaság jelenbeli hatásai nem magyarázhatóak egy régen bekövetkezett esemény emlékével vagy a múlttal való szoros kapcsolattal; ehelyett, a fekete életet a jelenben is veszélyezteteti és devalválja az az évszázadokkal ezelőtt bebetonozódott, racializált logika,

aminek a rabszolgaság volt az egyik megjelenési formája (*Lose Your Mother* 6). A rabszolgaság utóélete tehát egy kortárs jelenség; a rabszolgaság jelenbeli hatásai többek között az afroamerikaiakat sújtó társadalmi egyenlőtlenségekben, a korai elhalálozásban, az egészségügyi szolgáltatásokhoz való korlátozott hozzáférésben, a bebörtönzések arányában, vagy a raciólis (mély)szegénységben érhetők tetten (6).

Hartman és más Afropesszimizisták elméleteire támaszkodva Christina Sharpe megalkotta a *wake* konceptuális metaforáját. A *wake* szó számos jelentéssel bír, jelenti többek között a virrasztást, a gyászt, ill. az elhunytól való rituális megemlékezést, és az elhaladó hajó vagy úszó test mögötti, felkavart vizet is (20). Sharpe sokoldalú metaforája komplex, poszt-traumás állapotok, gyakorlatok, vagy folyamatok leírására szolgálhat: szó szerinti jelentéseinek köszönhetően felidézi nemcsak a rabszolga-kereskedelem történetét (amelynek az Atlanti óceánon az Újvilág felé áthurcolva számos afrikai esett áldozatul), hanem a kortárs fegyveres erőszak racializált aspektusait is. A múlt jelenre gyakorolt hatása tehát központi eleme a *wake* jelentésének, így Sharpe szerint a *wake*-ben megélt állapotokat a különállónak tűnő idősíkok kölcsönhatása jellemzi: a *wake* során a múlt, ami tulajdonképpen tehát nem is múlt, újra és újra megjelenik, ezáltal törést okozva a jelenben (8). Így Sharpe elmélete összezseng Hartman és Wilderson elképzeléseivel is: mindannyian a fekete egyén lineáris temporalitásból való kizökentettségére és marginális (vagy teljesen megtagadott) társadalmi szerepére reflektálnak.

Wilderson, Hartman, és Sharpe szerint az alávetettség konkrétumai az idők során megváltoztak, azonban a fehér felsőbbrendűségre alapozott politikai és társadalmi rendszer—a fekete elnyomás mozgatórugója—továbbra is létezik, tehát az alávetettség ténye a jelenben is fennáll. Sharpe központi kérdése, hogy mi az, ami képes lehet túlélni az ontológiai kitagadottság tartós állapotát (14), a nemlétet (*non-being*), ami Sharpe szerint inkább *nem/lét* (*non/being*), azaz: életben maradás a rasszista erőszak ellenében is. Sharpe szerint a *wake work*nek nevezett folyamat teszi lehetővé az afroamerikai ember számára, hogy új lehetőségeket találjon a

megmaradásra, és hogy szó szerinti és kulturális értelemben egyaránt túlélje a rabszolgaság utóéletét, sőt, akár boldoguljon is (17). Így a wake metafora nemcsak az emlékezetre vagy a gyászra épít, hanem a túlélés is fontos szerepet játszik benne: lehetővé teszi, hogy megértsük, hogyan manifesztálódik a rabszolgaság erőszakossága a fekete nem/lét térbeli, jogi, anyagi, és egyéb dimenzióiban, valamint az ellenállás stratégiáiban (14).

Bár Kevin Everod Quashie munkája nem kötődik szorosan az Afropesszimizmushoz, a fekete anyaságot érintve ő is megállapítja, hogy a fehér felsőbbrendűsége épülő társadalomban a fekete anya sosem lehet „jó anya,” hiszen a racializált hatalmi struktúra lehetetlenné teszi számára, hogy biztosítsa gyermeke (boldog) jövőjét (66). Quashie szerint a kétségbeesés és kudarc a fekete anyaság alapvető élményei—természetesen nem az anya alkalmatlansága miatt, hanem a fekete anyai tapasztalást jellemzően strukturáló, rendszerszintű tényezők miatt.

Mivel az Afropesszimizmuson kívül a klinikai és nem-klinikai traumaelméletek is elismerik a rabszolgaság hatását a fogvatartottak és leszármazottaik testi és mentális egészségére, az értekezés kiegészítő elméleti keretei között helyet foglal a traumaelmélet. Az értekezés az *anyaságkutatás (motherhood studies)* eredményeiből is merít: ez az interdiszciplináris terület az anyaság különböző kulturális jelentésrétegeire kíván reflektálni, ill. megkísérli áthidalni az akadémiai és non-akadémiai kutatók, aktivisták, és anyák közötti távolságot, ezzel is befolyásolva a szélesebb társadalom anyaságról alkotott elképzeléseit és a közbeszédet (Kawash 973). Az interszekcionalitás (metszetszemlélet) keretét is használom, felismerve azt, hogy a fekete nők a gyarmati időktől kezdve a társadalmi nem és a rassz által alkotott mátrixban helyezkednek el, és tapasztalataik nem írhatók le csak a nemükhöz vagy csak a rasszukhoz való tartozás következményeinek leírásával. Kimberlé Crenshaw szerint a fekete nők érdekeit és tapasztalatait gyakran figyelmen kívül hagyják a feminista törekvések és az antirasszista mozgalmak is, és a nem és rassz interakcióit szem előtt tartó megközelítés tud csak rávilágítani

arra, a különböző társadalmi pozíciók általi behatároltságok miként vezetnek diszkriminációhoz és jogfosztottsághoz („Demarginalizing” 140, 166).

C. Az eredmények tézisszerű felsorolása

A fejezetek bemutatják, a választott művekben miként jelenik meg az anyai lehetőség (*possibility*, pl. az anyává válás lehetősége, a gyermekkel való boldog kapcsolat, az anyaság pozitív hozadéka) és a lehetetlenség (*impossibility*, tkp. az anya gyásza, kudarc, megaláztatása, a gyermek elvesztése, az anya lehetőségeit behatároló rasszista környezet által létrejövő erőszak). Amellett érvelek, hogy a lehetőség és lehetetlenség kettőssége jellemzi a korpuszt: a *possibility* és az *impossibility* tehát *im/possibility*-vé módosul. A *Dessa Rose* címszereplője újraegyesíti a családját, mégis kénytelen szembenézni az anyaság lehetetlenségével is: bár az anyaság a gyógyulás lehetőségét is magával hozza, azt Dessa krónikus, egyéni, generációkon átívelő, és közös(ségi) traumák közepette tudja csak megélni. Mindezzel tisztában is van: a készletet, hogy újra és újra elmondja a saját verzióját, a fekete életek törékenységét övező félelem vezérli. Maga a történetmesélés is a fájdalom és a túlélés kettőssége által befolyásolt *wake* folyamat. Dessa éppen azért ragaszkodik ahhoz, hogy gyermekei emlékezzenek a történetére, mert tisztában van vele, hogy bármikor veszélybe kerülhet nemcsak a történet egyébként is megkérdőjelezett legitimitása, hanem mindannyiuk élete is.

A *Push* főszereplője, Precious, normán kívüli testének, viselkedésének, és betegségének köszönhetően *freakként* (tkp. torz, társadalomból kivetett szörnyszülöttként) tételeződik, majd végigmegy az ellentétes folyamaton (*unfreakment*), mindeközben arra törekedve, hogy a lehető legjobb anyává váljon, azonban ő sem tudja megkerülni az anyai lehetetlenséget: betegségébe még fiatalon belehal, majd a fia többféle erőszak áldozatává és később elkövetőjévé válik. A

Push tehát rávilágít a fekete anyaságban rejlő im/possibilityre: Precious rendkívüli erőfeszítései csak rövidtávon bizonyulnak gyümölcsözőnek, és a hamar elillanó katarzis nem képes meg nem történtté tenni a rendszerszintű, mélyen gyökerező, rasszista kontextus által okozott károkat.

Imani és Angel, a „The Abortion,” valamint a „Harvest” főszereplője, más-más döntést hoz: egyiküknek az abortusz hoz némi megnyugvást, másikuknak viszont a gyermekvállalás ad reményt. Egyik szereplő sem haladja meg az anyai lehetetlenséget, ám az anyaság valamelyest hozzájárul a főszereplők wake workjéhez azáltal, hogy áttételesen a rasszizmussal szembeni ellenállás formáit képezik.

A *Conception* a meg nem született gyermek—egy magzat—(utó)életeinek középpontba helyezésen keresztül reflektál a rabszolgaság utóéletére. A magzat többszörös, újbóli megfogánása a rabszolgaság idejétől a 20. század végéig reményre ad okot, azonban, mivel minden leendő anya tragikus körülmények között hal meg, a regény a lehetetlenséget is előtérbe helyezi, így mutatva rá az im/possibilityre. A mű szerkezete és az általa illusztrált nonlinearis temporalitás, számos szimbóllummal karöltve, azt mutatja, hogy az anya-gyermek normatív egysége egyedi módon értelmeződik újra ebben az anyaszövegben.

A *Salvage the Bones* c. regény a fekete nem/lét és anyaság im/possibilityjét mozgatva ábrázolja a fekete anyák önértékelését befolyásoló rendszerszintű tényezőket, amelyek a főszereplő Esch anyai identitására is hatással vannak. A mélyszegénységben élő Batiste család a Katrina hurrikánra készülve szembesül az időjárás többrétegű jelentésével: a *weather* (időjárás) szó ugyanis Sharpe használatában a mindent átható társadalmi klímát jelenti, igeként használva pedig Arline Geronimus szerint a fekete női test lassú, fokozatos „mállását”, leépülését is jelzi. A hurrikán közeledtével Esch kénytelen feldolgozni egyrészt édesanyja elvesztését, másrészt saját terhességének tényét. Azonban elszántsága és anyai pozíciójának elfogadása nem ad okot felhőtlen optimizmusra: Katrina utóélete, a rabszolgaság utóéletével együtt, továbbra is hatással lesz mind Esch, mind születendő gyermeke kilátásaira.

Az összefoglaló fejezetben megerősítem, hogy a fekete írók által írt próza 1980 utáni korpuszában a korai anyaság témájának megközelítései, ill. e téma feltűnő gyakorisága a rabszolgaság utóéletében gyökereznek. Ez a korpusz olyan nő- és anyaközpontú írásokból áll, amelyek a fekete anyai lét fájdalmait és örömeit is szókimondóan ábrázolják. Ahogyan maguknak az íróknak, úgy a szereplőknek is olyan nehézségekkel kell szembenézniük, amelyek nemcsak a fehér középosztálybeli anyáktól különböztetik meg őket, hanem a többi kisebbségtől is. A körülményeik keretezik azt, hogyan viszonyulnak saját anyaságukhoz, így az, hogy ezek az anyák afroamerikaiak, nagyban befolyásolja azt, milyen döntéseket hoznak a teherbe eséssel, terhességgel, abortusszal vagy szüléssel kapcsolatban, és hogyan küzdenek meg a korai anyaság testi aspektusaival.

A bőrszínükön kívül viszonylag kevés közös van ezekben a fiatal anyákban. Legtöbbjük szegénységben él, ugyanakkor, ahogyan arra a fejezetek is rámutatnak, a fehér felsőbbrendűségen alapuló tágabb társadalmi rendszer meglétének köszönhetően a jobb szocioökonómiai helyzet sem garantálja a lényegesen jobb életkörülményeket. Míg a szereplők anyaságélményeit a nemhez, rasszhoz, szocioökonómiai réteghez és egyéb csoportokhoz való tartozásuk metszete befolyásolja, a rassz fejt ki a legerősebb hatást.

Az elemzett művek cselekményeiben az anyaság, különösen a biológiai anyaság korai szakasza, alapvető fontosságú mozgatórugója a történeteknek. Az anyaszövegek természetesen az anyaság más állomásait, ill. szakaszait is feldolgozzák, azonban minden szövegben nagy teret kap maga a terhesség, szülés, abortusz, és/vagy a szoptatás és az ezeket befolyásoló döntések. Nemcsak új dimenziókat adnak a történethez, hanem olyan kritikus cselekményelemek, amely nélkül a történetmesélés más irányt venne, ill. a történet értelmezhetetlenné válna.

Mindegyik szöveg a fekete anyaság im/possibilityjét állítja középpontba, amely a fekete nem/lét állapotában gyökerezik: amennyiben a (jelen idejű) rabszolgaság alkotóeleme a felmenőktől és leszármazottaktól való elidegenítés (Patterson 5-7) és az ontológiából való kivetettség

(Wilderson, *Red, White and Black* 18), a fekete nő már anyává válása előtt egy traumatizáló, szabadságát és boldogságát, sőt, túlélését, életben maradását akadályozó, ellehetetlenítő környezetben nem/létezik. Az értekezés újdonságát az anyai lehetőség és lehetetlenség kettősének feltárása adja: megállapítom, hogy bár mindegyik anyaszöveg feltár egy olyan olvasatot, amely reményt és optimizmust sugall, a választott művek a lehetetlenség valóságára is reflektálnak: a szövegek hiátusait, ki nem mondottságait, és implikált jelentéseit vizsgálva felsejlik, hogy az a meglepedettség vagy akár eufória, amivel a cselekmény néhány esetben záródik, átmeneti, és csak részlegesen képes ellensúlyozni a fekete anyaság traumáit, akadályait, fájdalmát, azaz tkp. annak lehetetlenségét. Quashie állítása, miszerint a fekete anya nem lehet jó anya (sőt, alig nevezhető anyának) tehát a művekben azt jelenti, hogy az afroamerikai népeiséget sújtó, a fekete nők és anyák életkörülményeit nagyban befolyásoló, rendszerszintű rasszista erőszak alapjaiban határozza meg és veszélyezteti a szereplők boldogulását. A szövegbeli anyák emberi, női, és anyai mivoltukat megkérdőjelező környezetben a létükért és annak elismeréséért harcolnak, és e folyamat során az anyaság (különösen a korai anyaság és annak testi oldalai) alapvető szerepet játszik és nagyban befolyásolja a szereplők önértékelését, motivációját, és megküzdési képességét.

Az Afropesszimizmus a fekete ember társadalmi kivetettségét és a fekete létezés lehetetlenségét igyekszik bizonyítani, és azt állítja, hogy a többségi társadalom megkérdőjelezi a fekete népeiség, ill. egyén cselekvőalanyiságát és autonómiáját, azonban a legtöbb textuális anya fenntartja a saját története elmesélésének jogát, cselekvőalanyiságáért küzd, vagy közösséget hoz létre maga körül. Az Afropesszimizmus tagadja a hagyományos haladásnarratíva fekete emberre vontakoztathatóságát, azonban elismeri, hogy egyedi törekvések igenis voltak és vannak még a rendszerszintű előrelépés hiányában is. Így tehát az Afropesszimizmus fekete nem/létről alkotott nézetei és a szereplők előrehaladása között feszülő ellentét csupán látszólagos: egyrészt a szereplők sok esetben előrelépést tesznek vagy élnek a meglehetősen

limitált önrendelkezési jogokkal, mégis adott társadalmi keretek között mozognak és nem tudnak kitörni az afroamerikaiakat tartós és jelentős hátrányban tartó politikai rendszerből. Ahogyan Sharpe is megjegyzi, az ontológiából való kizártság hozza létre a túlélés imperatívuszát (14), tehát a lét és a nemlét, a lehetőség és lehetetlenség egyszerre van jelen. A szereplők is tudatában vannak annak, hogy a kiharcolt (részleges) autonómiájuk vagy mozgásterük bármikor sérülhet; az anyaszövegek azt a köztes állapotot (im/possibility) ragadják meg, amelyben az anyák tisztában vannak szabadságuk korlátaival, ugyanakkor az anyaságuk gyakran arra sarkallja őket, hogy igyekezzenek meglátni a lehetőséget az ontológiai lehetetlenségben.

Az im/possibility kihat az anyaszövegek irodalmi kánonba való beágyazódására is. Az összefoglaló fejezet ismerteti a fekete női irodalom könyvkiadásban jelenleg elfoglalt helyzetét: míg a fekete nők által írt, fekete nőkről szóló művek egyre népszerűbbek, a statisztikák azt mutatják, hogy a fehér férfiak (és nők) által mozgatott amerikai könyvkiadásban esetenként előfordul, hogy nyílt rasszizmus vezérel bizonyos döntéseket, illetve a kiadók sokszor csupán kuriózumként tekintenek ezekre a művekre. A fősodorba azonban egyre több irodalmi és egyéb kulturális termék tör be, így a feminizmus és a(z új) média vívmányai a fekete emberek rabságban tartásától, testük dehumanizálásától, valamint 20. századi nemzetpolitikai ideológiák reprezentációs hagyományaitól elszakadva új és új jelentésekkel ruházzák fel a fekete női testet. A sztereotip ábrázolásmódok jelenleg is tetten érhetők, bár sosem volt még annyi kulturális termék, ami ennyire árnyaltan mutatta volna be a nőket, a fekete embereket, a fekete nőket, és a fekete anyákat, mint napjainkban. Sokkal többféle test vált láthatóbbá és ezzel párhuzamosan egyre inkább lelepleződik, hogy a jóanya-rosszanya kategóriáink átpolitizált társadalmi konstrukciók. Ez a folyamat azonban lassan zajlik, köszönhetően a (fekete férfiakat is sújtó) rendszerszintű rasszizmusnak, a (privilegizált helyzetben lévő fehér nőket is sújtó) általános szexizmusnak, illetve a nyugati kultúránkban jelen lévő, anyasággal kapcsolatos

ambivalenciának is. A rabszolgaság utóéletének még mindig kikerülhetetlen szerepe van abban, ahogyan a fekete női, anyai test az amerikai kultúrában tételeződik; ennek megfelelően maga a vizsgált anyaszöveg-korpusz is a lehetőség és lehetetlenség metszéspontjában létezik.

Nyilvántartási szám: DEENK/351/2021.PL
Tárgy: PhD Publikációs Lista

Jelölt: Lénárt-Muszka Zsuzsanna
Doktori Iskola: Irodalom- és Kultúratudományok Doktori Iskola
MTMT azonosító: 10055821

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Idegen nyelvű, külföldi könyvrészletek (1)

1. **Lénárt-Muszka, Z.:** The Abnormal Body in Push by Sapphire.
In: Contemporary Perspectives on Language, Culture and Identity in Anglo-American Contexts. Ed.: Éva Antal, Csaba Czeglédi, Eszter Krakkó, Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne, 189-201, 2019. ISBN: 1527538125

Idegen nyelvű tudományos közlemények külföldi folyóiratban (3)

2. **Lénárt-Muszka, Z.:** Against the Quotidian Trauma of "lived and un/imaginable lives": The Economics of Egg Donation and Motherhood in "Harvest" by Danielle Evans.
Studies in the American Short Story. 1 (1), 71-85, 2020. ISSN: 2688-1926.
DOI: <http://dx.doi.org/10.5325/studamershstor.1.1.0071>
3. **Lénárt-Muszka, Z.:** Surviving the Impossibility of Black Motherhood: Trauma and Healing in Sherley Anne Williams's Dessa Rose.
[sic]. 10 (1), 1-18, 2019. EISSN: 1847-7755.
DOI: <http://dx.doi.org/10.15291/sic/1.10.lc.2>
4. **Lénárt-Muszka, Z.:** The Subjectivity of Pregnancy and the Trauma of Abortion in Alice Walker's 'The Abortion'.
Watermark. 12, 121-130, 2018. ISSN: 1553-7641.

További közlemények

Idegen nyelvű, külföldi könyvrészletek (1)

5. **Lénárt-Muszka, Z.:** Mothers, Mentors, and Communities in Alice Walker's The Color Purple and Sapphire's Push.
In: Mothering, Community, and Friendship. Ed.: Dannabang Kuwabong, Dorsia Smith, Essah Diaz, Demeter Press, Ontario, 1-19, 2022. ISBN: 9781772583748

Magyar nyelvű tudományos közlemények hazai folyóiratban (4)

6. **Lénárt-Muszka, Z.:** "De itt vagyok": Női és anyai énteremtés Alice Walker Bíborszín és Sapphire Push című regényében.
Filol. Közlöny. 65 (2), 83-98, 2019. ISSN: 0015-1785.
7. **Lénárt-Muszka, Z.:** Hol rasszizmus van, ott rasszizmus van: Recenzió Colson Whitehead A föld alatti vasút c. művéről.
Alföld. 69 (11), 130-134, 2018. ISSN: 0401-3174.
8. **Lénárt-Muszka, Z.:** Sztereotípiák metszéspontjában: A fekete női test ábrázolásai a freak show-tól Beyoncé-ig.
Szkhólion. 16 (1-2), 90-99, 2018. ISSN: 1785-0479.
9. **Lénárt-Muszka, Z.:** 'Erős ember kellett neki, nála erősebb': Az apa befolyása a főszereplő életére Doris Lessing A fű dalol című regényében.
Szkhólion. 2 (1), 41-45, 2009. ISSN: 1785-0479.

Idegen nyelvű tudományos közlemények hazai folyóiratban (5)

10. **Lénárt-Muszka, Z.:** Affect for Mothers and Others.
Hung. J. Eng. Am. Stud. 25 (2), 449-451, 2019. ISSN: 1218-7364.
11. **Lénárt-Muszka, Z.:** Coming of Age and Urban Landscapes in Edward P. Jones's "Spanish in the Morning" and "The Girl Who Raised Pigeons".
Hung. j. Eng. Am. stud. 25 (1), 51-65, 2019. ISSN: 1218-7364.
12. **Lénárt-Muszka, Z.:** Fostering Innovation through Debating in the Classroom: Lessons from the Development of an E-learning Course for Secondary School Teachers in Hungary.
Werkstatt (Debr.). 14, 1-11, 2019. ISSN: 1585-3667.
13. **Lénárt-Muszka, Z.:** 'A Twitter, a Coo, a Subdued Roar': Animal Symbolism in Ralph Ellison's Invisible Man.
Eger J. Am. Stud. 13, 201-218, 2012. ISSN: 1786-2337.
14. **Lénárt-Muszka, Z.:** Benang: Establishing, Maintaining and Subverting Power.
Topos. 1 (1), 115-122, 2012. ISSN: 2063-8086.

Idegen nyelvű tudományos közlemények külföldi folyóiratban (1)

15. **Lénárt-Muszka, Z.:** Lynching and Flying: Animal Imagery in Ralph Ellison's Flying Home and Other Stories.
Colorado Critical Review. 2 (1), 1-20, 2018. ISSN: 2471-7592.

Magyar nyelvű konferencia közlemények (1)

16. **Lénárt-Muszka, Z.**: A vitamódszer alkalmazásának hatása a társadalmi innovációra: a vitázás elsajátításának és oktatásának összefüggései különböző kompetenciák és attitűdök fejlődésével.

In: Tavaszí Szél = Spring Wind 2019. Szerk.: Bihari Erika, Molnár Dániel, Szikszai-Németh Ketrin, Doktoranduszok Országos Szövetsége, Budapest, 633-641, 2020. ISBN: 9786155586606

Idegen nyelvű konferencia közlemények (1)

17. **Lénárt-Muszka, Z.**: Transgression, Shame, and Rebellion: The Politics of Breastfeeding in African American Literature.

In: VI. Interdiszciplináris Doktorandusz Konferencia 2017 : Tanulmánykötet. Szerk.: Ács K., Bódog F., Mechler M., Mészáros O., Pónusz R, Pécsi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzat, Pécs, 351-360, 2017. ISBN: 9789634291114

A DEENK a Jelölt által az iDEa Tudóstérbe feltöltött adatok bibliográfiai és tudománymetriai ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégezte.

Debrecen, 2021.06.04.

